

8. Dział V: Polska i świat po II wojnie światowej – lekcja powtórzeniowa

Tematy:

1. Nowy podział świata.
2. Początki władzy komunistów w Polsce.
3. Odbudowa powojenna.
4. Polska w czasach stalinizmu.
5. Niemcy po II wojnie światowej.
6. Koniec stalinizmu.
7. Polski Październik

1. Daty

Data	Wydarzenie
POLSKA	
20.07.1944 r.	Utworzenie PKWN w Moskwie.
22.07.1944 r.	Ogłoszenie Manifestu PKWN w Chełmie Lubelskim.
6.09.1944 r.	Reforma rolna na ziemiach kontrolowanych przez PKWN.
31.12.1944 r.	Przekształcenie PKWN w Rząd Tymczasowy.
19.01.1945	Rozkaz gen. Leopolda Okulickiego o rozwiązaniu AK.
06.1945 r.	Powstanie TRJN.
1946 r.	Uchwalenie ustawy o nacjonalizacji.
1946-1947	Nacjonalizacja przemysłu.
1946	Pogrom ludności żydowskiej w Kielcach.
30.06.1946 r.	Referendum.
19.01.1947	Pierwsze wybory parlamentarne po II wojnie światowej, wygrane przez Blok Stronnictw Demokratycznych. Sfałszowane przez komunistów.
1947	Akcja Wisła
1947 – 1949	Pierwszy 3-y letni plan gospodarczy (odbudowa kraju).
15.12.1948	Powstanie PZPR z połączenia PPR i PPS.
1949	Zjednoczenie ruchu ludowego. Powstaje ZSL.
1950	Układ graniczny między Polską, a NRD w Zgorzelcu. NRD uznała granicę zachodnią Polski.
22.07.1952	Uchwalenie konstytucji PRL.
1955	Powstanie Układu Warszawskiego w Warszawie.
28-30.06.1956	Wydarzenia czerwcowe w Poznaniu.
19.10.1956	Przybycie delegacji radzieckiej, z Chruszczowem na czele, na obrady VIII Plenum KC PZPR.
20.10.1956	Władysław Gomułka został I sekretarzem KC PZPR.
1958	Układ graniczny z Czechosłowacją. Ostatecznie potwierdzono granicę na Śląsku Cieszyńskim – powrócono do granicy sprzed 1938 r.; Zaolzie pozostało po stronie Czechosłowacji); Kotlina Kłodzka znalazła się po polskiej stronie.
1970	Układ graniczny między Polską a RFN w Warszawie, w którym Niemcy Zachodnie uznały granicę polsko – niemiecką
HISTORIA POWSZECHNA	
4-11.02.1944	Konferencja Wielkiej Trójki w Jałcie
25.04.1945 r.	Powstanie ONZ
17.07.-2.08.	Konferencja w Poczdamie.

1945 r.	
2.09.1945 r.	Kapitulacja Japonii. Koniec II wojny światowej.
Październik 1945	Powołanie Międzynarodowego Trybunału Wojskowego w Norymberdze, celem osądzenia zbrodniarzy hitlerowskich.
20.11.1945 – 1.10.1946	Proces zbrodniarzy hitlerowskich w Norymberdze.
5.03.1946 r.	Przemówienie Winstona Churchilla w Fulton – początek zimnej wojny.
1.01.1947 r.	Utworzenie Bizonii.
10.02.1947 r.	Zawarcie pokoju w Paryżu po II wojnie światowej z sojusznikami III Rzeszy – z Włochami, Bułgarią, Węgrami, Rumunią i Finlandią.
12.03.1947 r.	Ogłoszenie nowej doktryny polityki zagranicznej w USA, zwanej doktryną Trumana.
1948 r.	Ogłoszenie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.
20.06.1948 r.	Przeprowadzenie reformy walutowej w zachodnich strefach okupacyjnych w Niemczech.
24.06.1948 – 12.05.1949	I kryzys berliński. Blokada dróg i linii kolejowych łączących zachodnie strefy z zachodnimi sektorami Berlina.
4.04.1949 r.	Powstanie NATO.
21.09.1949 r.	Powstanie RFN. Kanclerzem zostaje Konrad Adenauer, a prezydentem Theodor Heuss.
7.10.1949 r.	Powstanie NRD. Premierem Otto Grotewohl.
1952	Zmiana nazwy partii w ZSRR z WKP(b) na KPZR.
5.03.1953 r.	Śmierć Józefa Stalina.
16.-17.06. 1953 r.	Powstanie berlińskie w NRD (powstanie robotnicze), krwawo stłumione przez wojska radzieckie.
14.05.1955 r.	Powstanie Układu Warszawskiego.
1955	Traktat pokojowy między Austrią a ZSRR kończący II wojnę światową. Austrii została narzucona wieczysta neutralność. Z Austrii wycofały się wojska radzieckie okupujące ten kraj od 1945 r.
Luty 1956 r.	Tajny referat na XX Zjeździe KPZR.
23.10. – 10.11. 1956 r.	Powstanie Węgierskie.
1959	Rewolucja kubańska – obalenie Fulgencio Batisty przez Fidela Castro.
12/13.08.1961.	Zablokowanie dróg między Berlinem Zachodnim, a Wschodnim. Początek budowy muru berlińskiego.
Październik 1962	Kryzys kubański.

2. Postacie

Imię i nazwisko	Opis
Edward Osóbka Morawski	Przewodniczący PKWN, później Rządu Tymczasowego i TRJN.
Gen. Leopold Okulicki	Ostatni dowódca AK. Twórca organizacji „NIE”. Skazany w procesie szesnastu na karę kilku lat więzienia, którego nie przeżył.
Jan Stanisław Jankowski	Ostatni Delegat Rządu na Kraj w randze wicepremiera rządu, skazany w procesie szesnastu.

mjr Zygmunt Szendzielorz	Dowódca 5 Brygady Wileńskiej AK, pseudonim „Łupaszka” , jeden z żołnierzy wyklętych, którzy walczyli z władzami komunistycznymi po II wojnie światowej. Aresztowany i stracony.
mjr Józef Kuraś	Dowódca oddziału AK, pseudonim „Ogień” działającego na Podhalu, walczący z władzami komunistycznymi 1945 – 1947.
Hilary Minc	Minister przemysłu i handlu od 1944 r. do 1949 r. (PKWN, Rząd Tymczasowy, TRJN). Przeprowadził nacjonalizację przemysłu.
Płk Kazimierz Świtalski	Przedwojenny pułkownik, polityk i senator, współpracownik J. Piłsudskiego, więziony przez władze komunistyczne w latach 1948 – 1955, w tym 6 lat bez wyroku sądu.
Gen. August Emil Fieldorf „Nil”	Generał brygady wojska polskiego, dowódca Kedywu AK. Po wojnie wywieziony do obozu pracy na Uralu, gdzie przebywał 1945-1947. Aresztowany w 1950 r. przez UB. Skazany po sfirowanym procesie pokazowym i stracony przez władze komunistyczne w 1953 r.
Jan Rodowicz „Anoda”	Żołnierz Szarych Szeregów, uczestnik Akcji pod Arsenalem , walczył w Powstaniu Warszawskim. Aresztowany przez MBP w 1948 r., Zginął w więzieniu na początku 1949 r.
Michał „Rola” Żymierski	Marszałek Polski. Podczas wojny dowódca Gwardii Ludowej , a później Armii Ludowej. W latach 1945 – 1949 Naczelny Dowódca Wojska Polskiego. Odpowiedzialny za skazanie na śmierć wielu polskich oficerów przedwojennych i żołnierzy AK. Więziony w latach 1953-1955 w okresie stalinizmu.
Gen. Stefan Mossor	Generał Wojska Polskiego. Członek PPR. Przeprowadzał Akcję Wista. W okresie stalinowskim aresztowany i w 1951 r. skazany w tzw. procesie generałów na dożywotnie więzienie. Został zrehabilitowany w 1956 r.
Władysław Gomułka	Polski działacz komunistyczny, I sekretarz PPR 1943 – 1948 odsunięty od władzy w okresie stalinizmu za głoszenie haseł nawołujących do walki o „polską drogę do komunizmu”. I sekretarz KC PZPR od października 1956 – 1970 r.
Józef Cyrankiewicz	Premier Polski w latach 1947 – 1952, 1954 – 1970. Działacz PPS, później PZPR. Zdecydował o użyciu wojska przeciwko robotnikom podczas wydarzeń czerwcowych w Poznaniu w 1956 r.
Konstanty Rokossowski	Marszałek Polski i ZSRR. Dowódca Wojska Polskiego pod dojściu do władzy komunistów, lojalny wobec ZSRR. Odsunięty od władzy w związku z wydarzeniami 1956 r. Wyjechał do ZSRR.
Stefan Wyszyński	Prymas Polski w latach 1948 – 1981, tzw. Prymas Tysiąclecia. Internowany przez władze PRL w latach 1953 – 1956.
Rotmistrz Witold Pilecki	Jeden z najsłynniejszych żołnierzy wyklętych. Żołnierz AK. Stworzył organizację konspiracyjną w obozie koncentracyjnym w Auschwitz, z którego uciekł. Autor raportu o Holocauście. Wierny rządowi emigracyjnemu, został skazany przez władze komunistyczne na śmierć w 1948 r.
Bolesław Piasecki	Twórca Stowarzyszenia PAX, zwolennika współpracy katolików z władzami komunistycznymi.
Bolesław Bierut	Polski polityk komunistyczny. Przewodniczący KRN od 1.01.1944 r. Prezydent Polski w latach 1947 – 1952. Przewodniczący PZPR w latach 1948 – 1956.

Harry Truman	Prezydent USA od 1945 do 1953 r., który rozpoczął zimną wojnę z ZSRR.
George Marshall	Sekretarz stanu USA po II wojnie światowej; autor planu ekonomicznego, którego celem było odbudowanie Europy ze zniszczeń.
Clement Attlee	Premier Wielkiej Brytanii od lipca 1945 do 1951 r. Polityk partii Pracy. Brał udział w konferencji poczdamskiej, zastępując W. Churchilla.
Winston Churchill	Wielokrotny premier Wielkiej Brytanii. Stał na czele tego państwa podczas II wojny światowej. Jest autorem słów o „żelaznej kurtynie”.
Klement Gottwald	Komunista, prezydent Czechosłowacji w latach 1948 – 1953 r.
Andriej Żdanow	Członek Biura Politycznego KPZR, nadzorował politykę represji w ZSRR po II wojnie światowej. Bliski współpracownik Stalina.
Ławrentij Beria	Dowódca NKWD w okresie stalinizmu w ZSRR, aresztowany i rozstrzelany po dojściu do władzy przez Nikitę Chruszczowa.
Josip Broz Tito	Przywódca Jugosławii po II wojnie św.
Nikita Chruszczow	I Sekretarz KC KPZR 1953 – 1964. Przejął władzę po śmierci Stalina. Wygłosił referat na XX Zjeździe KPZR w 1956 r. o kulcie jednostki w epoce stalinowskiej, który przyczynił się do destalinizacji.
Imre Nagy	Komunista. Premier Węgier w 1953 – 1956 r. Dążył do liberalizacji i demokratyzacji Węgier. Ogłosił wystąpienie Węgier z Układu Warszawskiego. Główny bohater powstania węgierskiego 1956 r. Aresztowany, wywieziony do Moskwy i stracony w 1958 r.
Matyas Rakosi	Komunista. I sekretarz Węgierskiej Socjalistycznej Partii Robotniczej do 1956 r. Wstrzymał demokratyczne reformy wprowadzone przez Imre Nagy.
János Kádár	Sekretarz Generalny Węgierskiej Socjalistycznej Partii Robotniczej. Stał na czele rządu powołanego przez ZSRR podczas tzw. powstania węgierskiego. Pełnił tę funkcję do 1988 r.
Pal Maleter	Pułkownik armii węgierskiej, który podczas powstania węgierskiego w 1956 r. dowodził oddziałami, które opowiedziały się po stronie powstańców i które powstrzymały natarcie wojsk radzieckich.

3. Pojęcia

Pojęcie	Opis
Polska Lubelska	Okres w historii Polski od 22.07.1944 r. do 28.06.1945 r., w którym rządził PKWN, a następnie Rząd Tymczasowy, utworzone przez komunistów. Okres ten cechowała walka o władzę na ziemiach polskich.
Akcja Wisła	Akcja pacyfikacyjna o charakterze wojskowym, w latach 1947 – 1950 przeciwko Ukraińskiej Powstańczej Armii. Polegała na wysiedleniu ludności ukraińskiej, Bojków i Łemków z obszarów Bieszczad i Beskidu Niskiego oraz przesiedleniu ich na ziemię Warmii i Mazur oraz Pomorza Zachodniego (na tzw. Ziemię Odzyskaną).
Ziemie Odzyskane	Termin, którymi określono ziemie przyłączone po II wojnie do Polski kosztem Niemiec – Warmia i Mazury, Gdańsk, Pomorze Zachodnie, ziemia lubuska, Dolny Śląsk, Śląsk Opolski i Górny Śląsk. Nazwa nawiązuje do dawnego, piastowskiego charakteru tych ziem.
Proces szesnastu	Proces 16 przywódców PPP, który miał miejsce w Moskwie, w dniach 17-21.06.1945 r., oskarżonych „o zdradę państwa radzieckiego”.
Kult jednostki	Kult osoby w państwie totalitarnym polegający na oddawaniu czci tej osobie, nazywaniu jej imieniem ulic, szkół, miast, zakładów pracy itp., propagowaniu

	jego wizerunku w każdym miejscu publicznym oraz idealizowaniu działań tej osoby.
Socrealizm	Inaczej realizm socjalistyczny. Kierunek w kulturze, sztuce, architekturze i literaturze polskiej, w latach 1949 – 1956, który miał charakter propagandowy, a którego celem było indoktrynowanie społeczeństwa.
Indoktrynacja	Wpajanie ideologii, poglądów, przekonań.
Nowomowa	Sztuczny język, styl wypowiedzi stosowany przez władzę w państwie totalitarnym, która posługując się stałym zestawem typowych dla siebie określeń, fałszujących rzeczywistość, a która ma na celu narzucenie swoim obywatelom określonego systemu wartości. (wikipedia)
Kolektywizacja	Upaństwowienie ziemi i utworzenie PGR-ów.
Nacjonalizacja	Upaństwowienie przemysłu. W Polsce w latach 1946 – 1947.
Bitwa o handel	polityka gospodarcza w Polsce w latach 1947-1949, mająca na celu ograniczenie i wyeliminowanie prywatnych sklepów i hurtowni.
Industrializacja	Uprzemysłowienie
Stowarzyszenie PAX	Świecka organizacja katolicka, utworzona w 1947 r. przez Bolesława Piaseckiego, która zrzeszała katolików gotowych współpracować z komunistycznymi władzami.
Rada Bezpieczeństwa	Organ ONZ, który ma prawo wysłać wojska ONZ w rejon konfliktu. W skład wchodzi 5 mocarstw stałych i 10 członków niestałych, wybieranych co 2 lata.
Układ dwubiegunowy	Forma ładu międzynarodowego, po II wojnie światowej (1945 – 1991), która polegała na dominacji i rywalizacji dwóch supermocarstw (USA i ZSRR).
Zimna wojna	Okres po drugiej wojnie światowej, trwający od 1947-1991, który cechowało napięcie i rywalizacja między USA i ZSRR oraz ich sojusznikami. Rywalizacja ta miała charakter polityczny, militarny (wyścig zbrojeń) oraz ideologiczny. Nie doprowadziła do otwartego konfliktu zbrojnego między adwersarzami.
Żelazna kurtyna	Określenie porządku pojałtańskiego, które spopularyzował Winston Churchill. Wg tego porządku Europa została podzielona; część środkowo – wschodnia znalazła się pod wpływem ZSRR (były w izolacji), a przekroczenie granicy między strefą radziecką, a zachodnią było bardzo utrudnione.
Doktryna Trumana	Doktryna w polityce zagranicznej USA po II wojnie światowej, która zakładała podjęcie wszelkich działań w celu powstrzymania rozprzestrzeniania się komunizmu w Europie i na świecie. Nazywana inaczej doktryną powstrzymywania (containmentu).
Plan Marshalla	Plan sekretarza stanu Georga C. Marshalla z lat 1948 – 1951, który polegał na przekazaniu bezzwrotnej pożyczki 16 krajom europejskim w celu odbudowy gospodarczej po II wojnie światowej.
Bizonia	Nazwa połączonych stref okupacyjnych amerykańskiej i brytyjskiej, w Niemczech po II wojnie światowej (od 1.01.1947 r.)
Trizonia	Nazwa połączonych stref: amerykańskiej, brytyjskiej i francuskiej. Utworzona w 1949 r.
Most powietrzny	Stałe połączenie lotnicze między zachodnimi strefami okupacyjnymi w Niemczech, a zachodnimi sektorami Berlina podczas I kryzysu berlińskiego, dzięki któremu dostarczano do Berlina Zachodniego wszelkie surowce, towary i materiały niezbędne do przeżycia mieszkańców.
Denazyfikacja	Jeden z celów okupacji Niemiec po II wojnie światowej. Polegał na usunięciu z życia politycznego i społecznego organizacji i osób związanych z systemem

	nazistowskim.
Demilitaryzacja	Jeden z celów okupacji Niemiec po II wojnie światowej. Całkowite rozbrojenie armii i likwidacja infrastruktury wojskowej.
Demokratyzacja	Jeden z celów okupacji Niemiec po II wojnie światowej. Zmiany ustrojowe, których celem jest wprowadzenie demokracji.
Dekartelizacja	Jeden z celów okupacji Niemiec po II wojnie światowej. Polegała na rozbiciu wielkich monopolii przemysłowych w Niemczech.
Żdanowszczyzna	Polityka wewnętrzna ZSRR po II wojnie światowej, którą cechował powrót do przedwojennych metod walki z tzw. wrogami systemu.
Odprężenie	Okres w latach 1953 – 1956, w którym po dojściu do władzy przez Chruszczowa, doszło do złagodzenia napiętych stosunków międzynarodowych (koniec wojny w Korei, wypuszczenie jeńców niemieckich, zawarcie traktatu z Austrią).

4. Skróty

PKWN – Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego.

TRJN – Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej.

NSZ – Narodowe Siły Zbrojne

PZPR – Polska Zjednoczona Partia Robotnicza.

ZSL – Zjednoczone Stronnictwo Ludowe.

SD – Stronnictwo Demokratyczne.

ZMP – Związek Młodzieży Polskiej.

PRL – Polska Rzeczpospolita Ludowa.

MBP – Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego.

KBW – Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

PGR – Państwowe Gospodarstwo Rolne .

ONZ – Organizacja Narodów Zjednoczonych.

NATO – Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego.

NRD – Niemiecka Republika Demokratyczna.

RFN – Republika Federalna Niemiec.

KPZR – Komunistyczna Partia Związku Radzieckiego.

5. Uczeń powinien umieć:

- **wyjaśnić przyczyny i skutki rozpadu koalicji antyhitlerowskiej,**
- **opisać początki zimnej wojny,**
- opisać **okoliczności powstania NRD i RFN;** ocenić skutki powstania NRD i RFN,
- scharakteryzować państwa będące w strefie wpływów ZSRR, z uwzględnieniem wydarzeń na Węgrzech w 1956 r.
- **wyjaśnić okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez komunistów,**
- **scharakteryzować system represji stalinowskich w Polsce i ocenić jego skutki,**
- **scharakteryzować realia życia gospodarczego i społecznego Polski w latach 1945 – 1968**
- **przyczyny i skutki kryzysu 1956 w Polsce – poznański czerwiec, październik 1956 r.; na czym polegały zmiany które wprowadził Władysław Gomułka**
- opisać przemiany społeczno – polityczne w ZSRR w latach 1945 – 1956